

Problemy współczesnego świata

Tomasz A. Winiarczyk

problemy demograficzne

- ❑ gwałtowny wzrost ludności świata
- ❑ ludność wzrasta nierównomiernie w różnych obszarach świata
- ❑ nierównomierne rozmieszczenie ludności
- ❑ gwałtowny napływ ludności wiejskiej do miast
  - urbanizacja i tworzenie się potężnych aglomeracji
  - olbrzymie obszary slumsów na peryferiach wielkich miast

statystyki

Dane z lipca 2013 roku, według CIA

- ❑ Liczba ludności – 7 095 217 980
  - Mężczyzn – 3566 mln (50,26% ludności świata)
  - Kobiet – 3529,1 mln (49,74% ludności świata)
- ❑ Ludność według wieku
  - 0–14 lat: 26,3% (mężczyzn 944 987 919, kobiet 884 268 378)
  - 15–64 lat: 65,9% (mężczyzn 2 234 860 865, kobiet 2 187 838 153)
  - 65–99 lat: 7,9% (mężczyzn 227 164 176, kobiet 289 048 221)
  - ponad 100 lat: 0,005% (mężczyzn 89 955, kobiet 301 507)
- ❑ Średnia wieku
  - W całej populacji: 28,4 lat
  - Mężczyzn: 27,7 lat
  - Kobiet: 29 lat
- ❑ Przyrost naturalny: 10,96‰

statystyki

Dane z lipca 2021 roku, według CIA

- ❑ Liczba ludności – 7,772,850,805
  - Mężczyzn – 3 910 564 609 (50,31% ludności świata)
  - Kobiet – 3 861 071 789 (49,69% ludności świata)
- ❑ Ludność według wieku
  - 0–14 lat: 25,18% (mężczyzn 1 010 373 278, kobiet 946 624 579)
  - 15–64 lat: 65,12% (mężczyzn 2 562 946 384, kobiet 2 498 562 457)
  - 65–lat: 9,69% (mężczyzn 337 244 947, kobiet 415 884 753)
- ❑ Średnia wieku
  - W całej populacji: 31 lat
  - Mężczyzn: 30,3 lat
  - Kobiet: 31,8 lat

przyrost ludności

- ❑ 251 mln ok. 1 n.e.
- ❑ 1000 mln ok. 1820
- ❑ 2000 mln ok. 1930 (1 miliard po 110 latach)
- ❑ 3000 mln ok. 1960 (1 miliard po 30 latach)
- ❑ 4000 mln ok. 1974 (1 miliard po 14 latach)
- ❑ 5000 mln ok. 1988 (1 miliard po 14 latach)
- ❑ 6000 mln ok. 1999 (1 miliard po 11 latach)
- ❑ 7000 mln ok. 2012 (1 miliard po 13 latach)
- ❑ 8000 mln ok. 2025 (1 miliard po 13 latach)
- ❑ 9000 mln ok. 2043 (1 miliard po 18 latach)

statystyki

- ❑ Obecna populacja na świecie
- ❑ 7.924.423.047
- ❑ <https://www.worldometers.info/pl/>

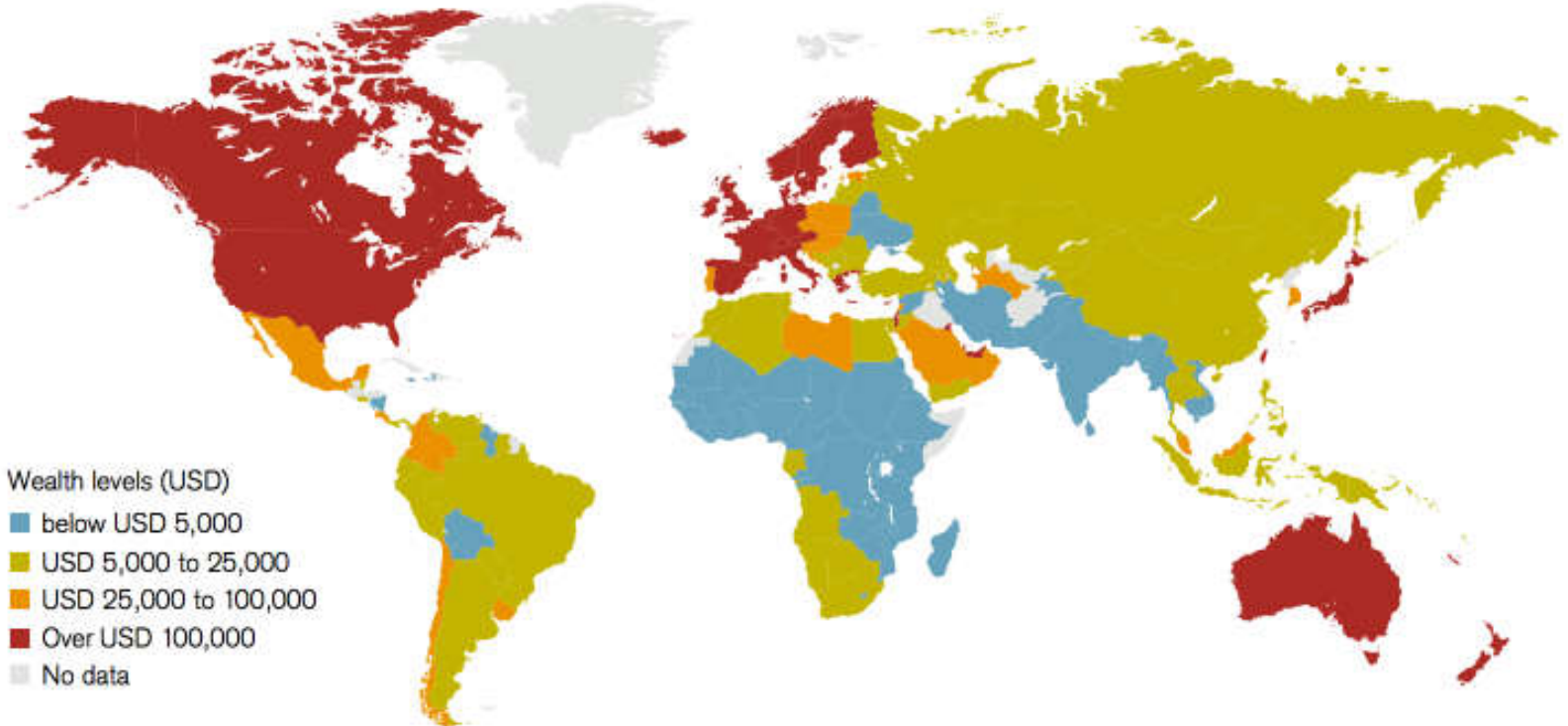
dysproporcje w rozwoju ekonomicznym

- ❑ podział na bogatą Północ i biedne Południe
  - przeludnienie na Południu
  - eksploatacja Południa przez Północ
- ❑ 4,9 miliarda, czyli 80% ludzkości, to mieszkańcy krajów rozwijających się

World wealth levels 2014

Source: James Davies, Rodrigo Lluberas and Anthony Shorrocks, Credit Suisse Global Wealth Databook 2014

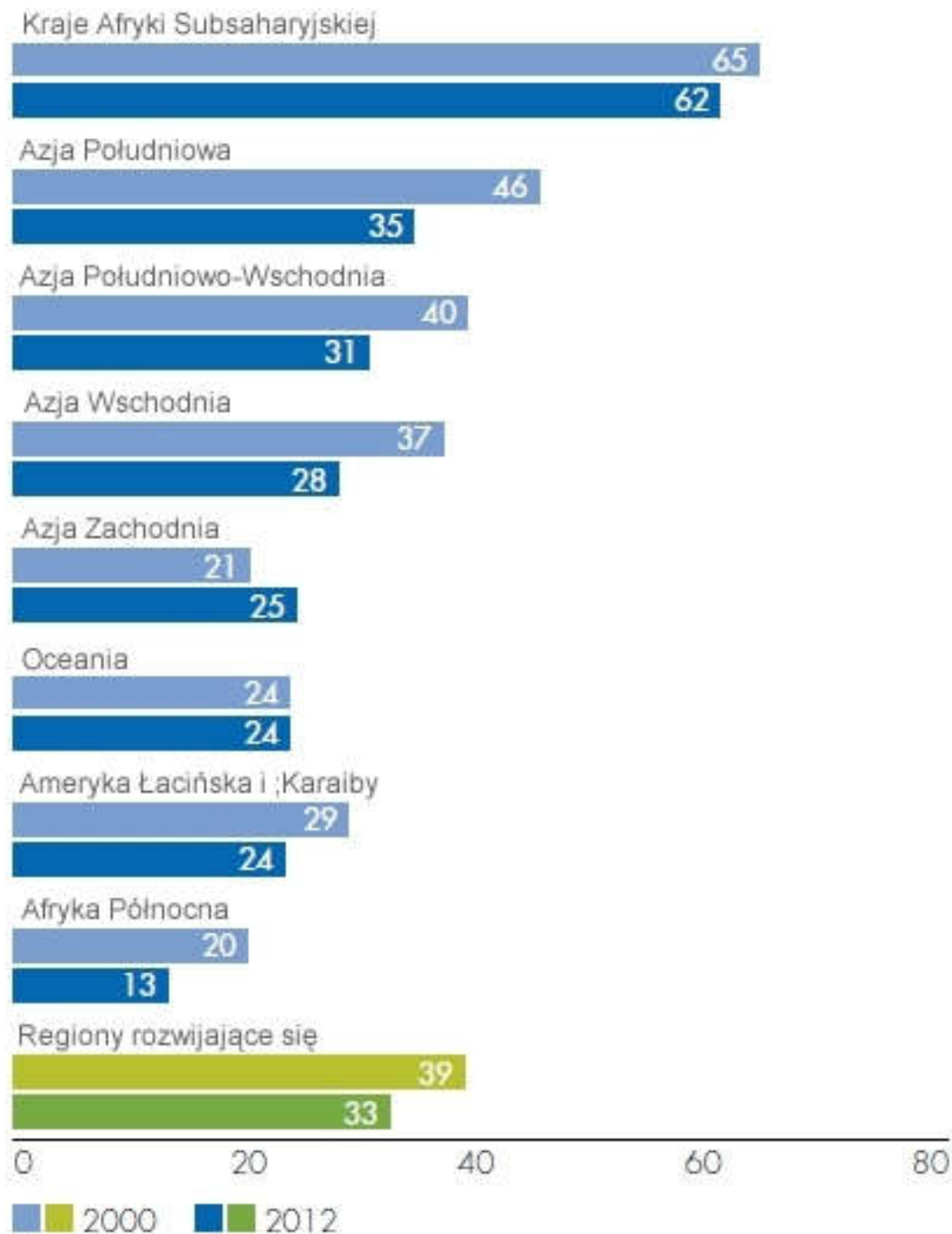

nierówności społeczne

- ❑ postępujące dysproporcje dochodów osób zamożnych i biednych
- ❑ problemy społeczne wynikają nie tyle z ubóstwa czy bogactwa kraju, a od poziomu nierówności, który w nim występuje

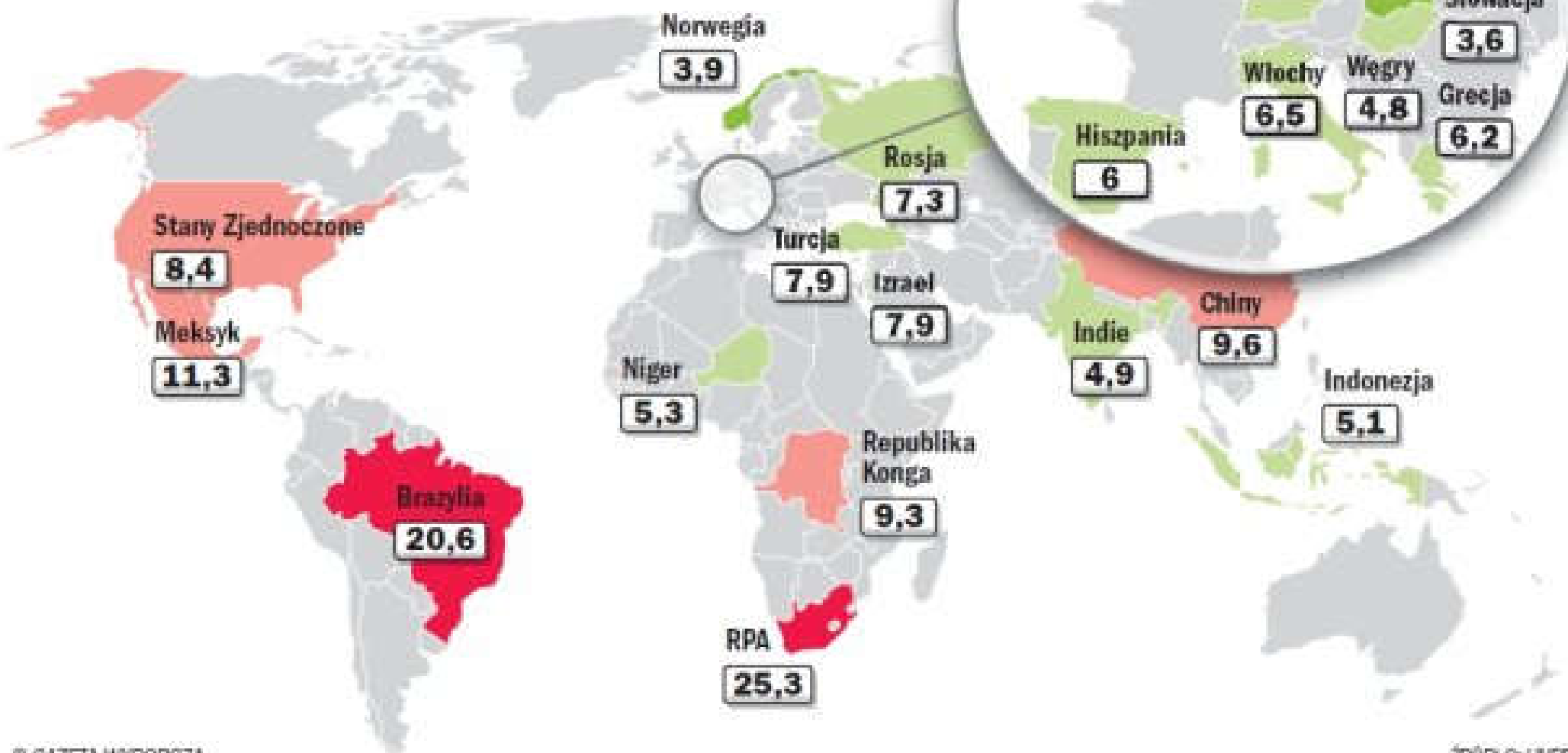
Odsetek mieszkańców miast żyjących w slumsach, rok 2000 i 2012 (w procentach)

W KTÓRYCH KRAJACH SĄ NAJWIĘKSZE, A W KTÓRYCH NAJMNIJSZE NIERÓWNOŚCI DOCHODÓWE?

ILE RAZY ŚREDNIE DOCHODY 20 PROC. NAJBOGATSZYCH OSÓB SĄ WYŻSZE NIŻ ŚREDNIE DOCHODY 20 PROC. NAJBIEDNIEJSZYCH

■ Poniżej 4   ■ Od 4,1 do 8   ■ Od 8,1 do 12   ■ powyżej 12

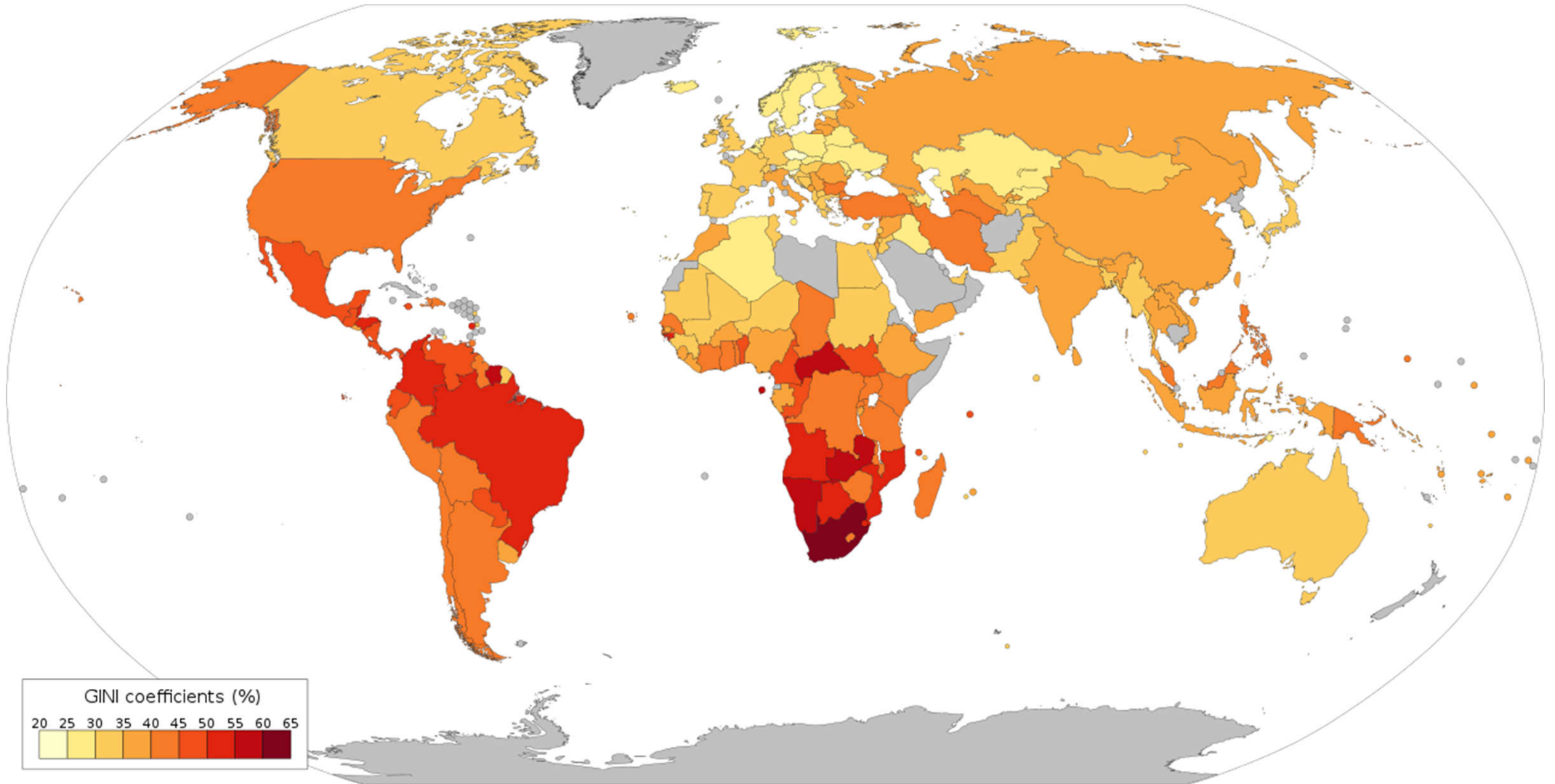
W Polsce od początku lat 90. obserwowano systematyczny wzrost współczynnika Giniego, jednak tendencja ta uległa odwróceniu.

W Polsce w latach 2009 do 2013 spadał z poziomu 0,313 do 0,299

współczynnik Giniego

- ❑ W ekonometrii indeks Giniego nosi też nazwę Wskaźnik Nierówności Społecznej.
- ❑ Indeks Giniego stosowany jest często w ekonometrii do liczbowego wyrażania nierównomiernego rozkładu dóbr, w szczególności nierównomiernego rozkładu dochodu np. gospodarstw domowych.
- ❑ Współczynnik Giniego należy interpretować w ten sposób, że im jest wyższy tym nierówności w dochodach w danym kraju są większe.
- ❑ Wartość 1 współczynnik Giniego przyjąłby w sytuacji gdyby tylko jedna obserwacja uzyskała dodatnią wartość zmiennej (np. tylko jedno gospodarstwo domowe posiadało dochody) przy nieskończonej liczbie obserwacji.

współczynnik Giniego na świecie

zacołanie cywilizacyjne

- ❑ 884 milionów ludzi nie ma dostępu do wody zdatnej do picia, a ponad 2,6 miliarda osób nie ma zapewnionych podstawowych warunków sanitarnych
- ❑ 40% ludności świata, czyli ok. 2,5 miliarda osób, nie ma dostępu do elektryczności

czynniki sprzyjające i hamujące rozwój państw

CZYNNIKI SPRZYJAJĄCE

- inwestowanie w edukację
- współpraca państw w zakresie nauki, technologii, finansów
- tworzenie szkół rolniczych i technicznych
- otwarcie rynków zbytu w państwach rozwiniętych dla produktów z krajów rozwijających się
- umarzanie lub redukcja długów
- zapobieganie konfliktom
- budowanie społeczeństwa obywatelskiego
- racjonalne gospodarowanie zasobami
- odnawialne źródła energii
- pomoc humanitarna

CZYNNIKI HAMUJĄCE

- brak powszechnej edukacji
- wysokie bezrobocie
- drenaż mózgów
- konflikty zbrojne i religijne
- niski poziom agrokultury
- brak albo słaba infrastruktura
- zadłużenie zagraniczne
- nieudolne rządy
- korupcja władz i administracji
- opieszałość urzędów i sądów
- brak zasobów naturalnych lub ich rabunkowa eksploatacja
- brak źródeł energii
- katastrofy naturalne i erozja gleb

analfabetyzm

- w rozumieniu potocznym, brak umiejętności pisania i czytania oraz wykonywania czterech podstawowych działań matematycznych u osób dorosłych, tj. według kryteriów UNESCO – powyżej 15. roku życia
  - WG UNESCO obecnie na świecie około 950 milionów kobiet i mężczyzn nie opanowało elementarnych kulturowych umiejętności w zakresie czytania i pisania
  - ponad 135 milionów dzieci nie chodzi w ogóle do szkół, wśród nich zaś ponad 60% stanowią dziewczęta.

analfabetyzm na świecie

□ w liczbach
względnych spada

44,3% — 1950

39,3% — 1960

34,2% — 1970

28% — 1990

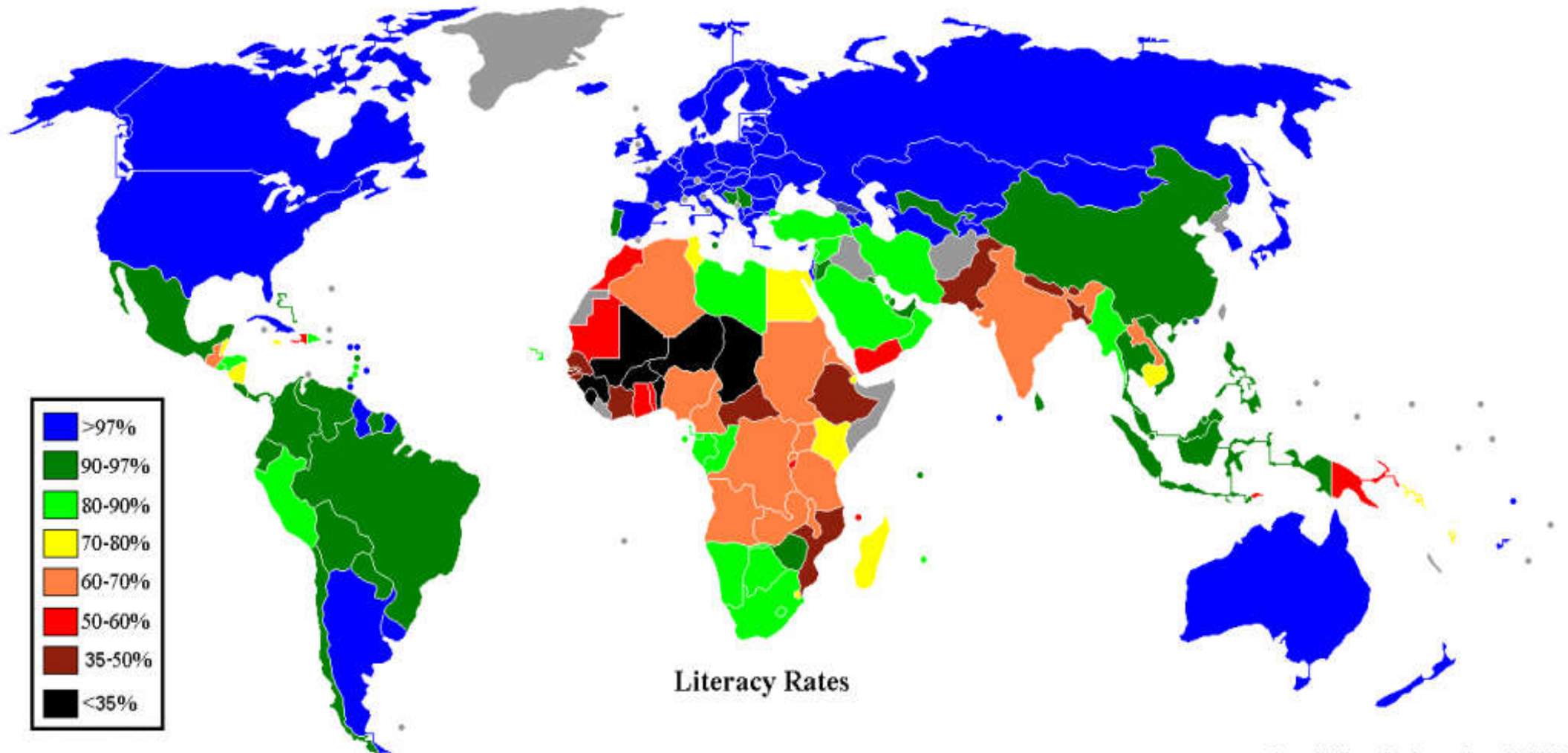
□ w liczbach
bezwzględnych
rośnie w krajach
rozwijających się

W Polsce 1921 było 33,1% analfabetów, 1931 wskaźnik ten zmniejszył się do 23,1%, po II wojnie światowej liczbę analfabetów szacowano na ok. 3 mln (7,8%).

Jeszcze 1960 powszechny spis ludności wykazał wśród osób powyżej 50. roku życia 645 tysięcy analfabetów całkowitych i 270 tysięcy półanalfabetów.

W 1988 w Polsce wskaźnik analfabetyzmu wyniósł 2%, zmniejszając się 2003 do 0,2%.

alfabetyzm na świecie

Ocenia się, że np. 77% Amerykanów, 47% Polaków i 28% Szwedów ma problemy ze zrozumieniem tekstów, a mianem sprawnych językowo można nazwać w tych trzech krajach odpowiednio tylko 2%, 21% i 32% mieszkańców (według *International Adult Literacy Society*)

analfabetyzm

□ WTÓRNY

- brak umiejętności czytania i pisania u osób, które już kiedyś umiały czytać i pisać

□ FUNKCJONALNY

- sytuacja, w której osoby nieposiadające wykształcenia lub posiadające formalne wykształcenie nie potrafią wykorzystać wiedzy do tego, by sprawnie funkcjonować w codziennym życiu w nowoczesnym społeczeństwie

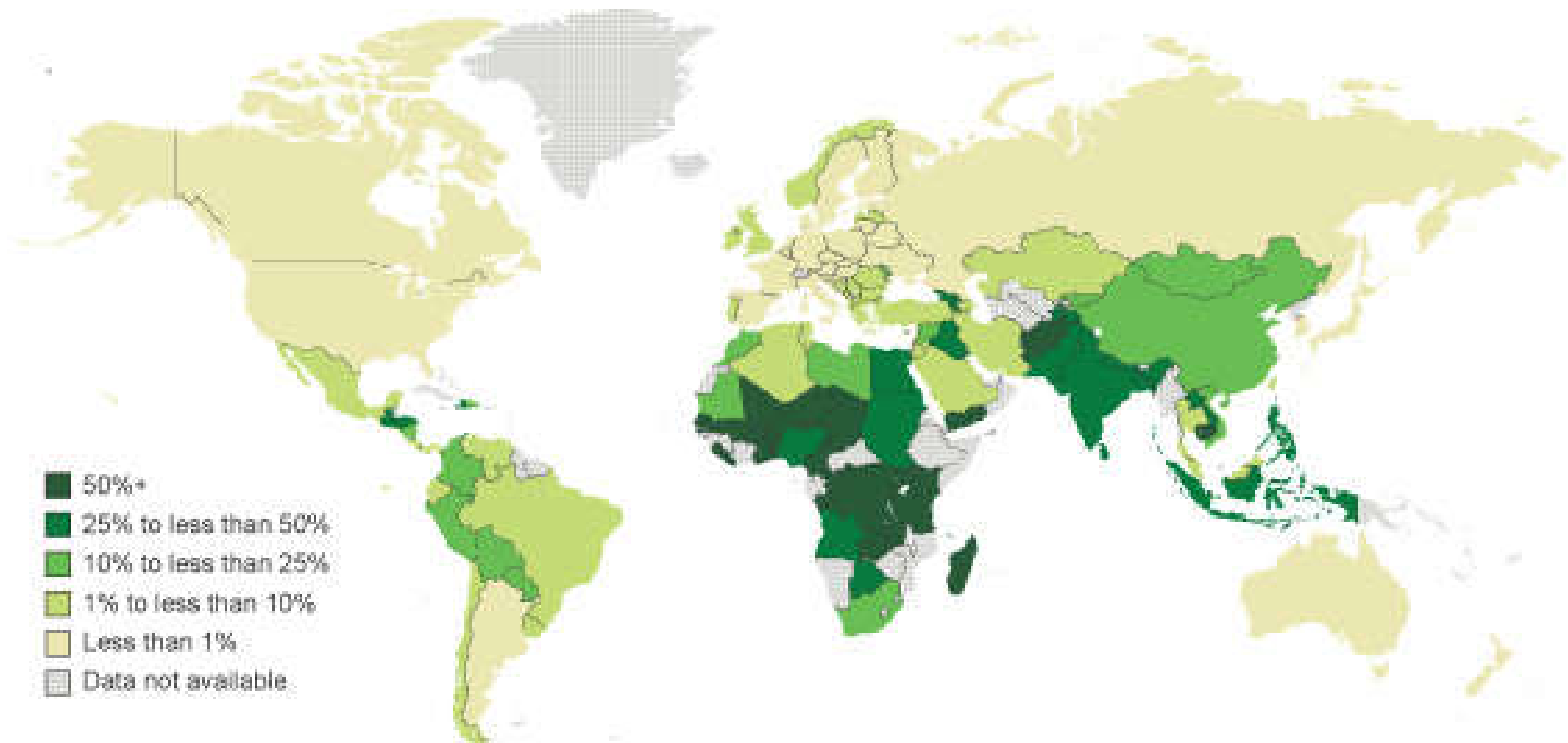
ubóstwo i bieda

□ za 1,25 dolara dziennie żyje na świecie:
1,2 miliarda ludzi

- W ciągu ostatnich trzech dekad liczba osób żyjących w ekstremalnej biedzie spadła w krajach rozwijających się – z 50 proc. w 1981 r. do 21 proc. w 2010 r.
- Według danych Banku Światowego średni dochód najbiedniejszej części społeczeństwa w krajach rozwijających się rośnie. W 2010 r. było to średnio 87 centów na osobę, podczas gdy w 1981 r. 74 centy na osobę (według siły nabywczej dolara z 2005 r.).

ludzie żyjący za mniej niż 1,25 \$ dziennie

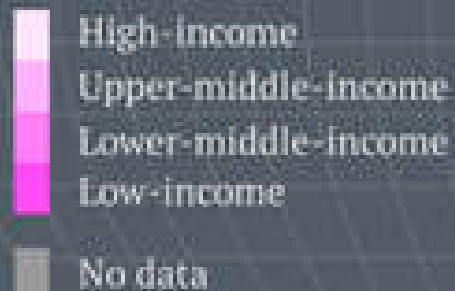
Percentage of Population Living on Less Than \$1.25 per Day

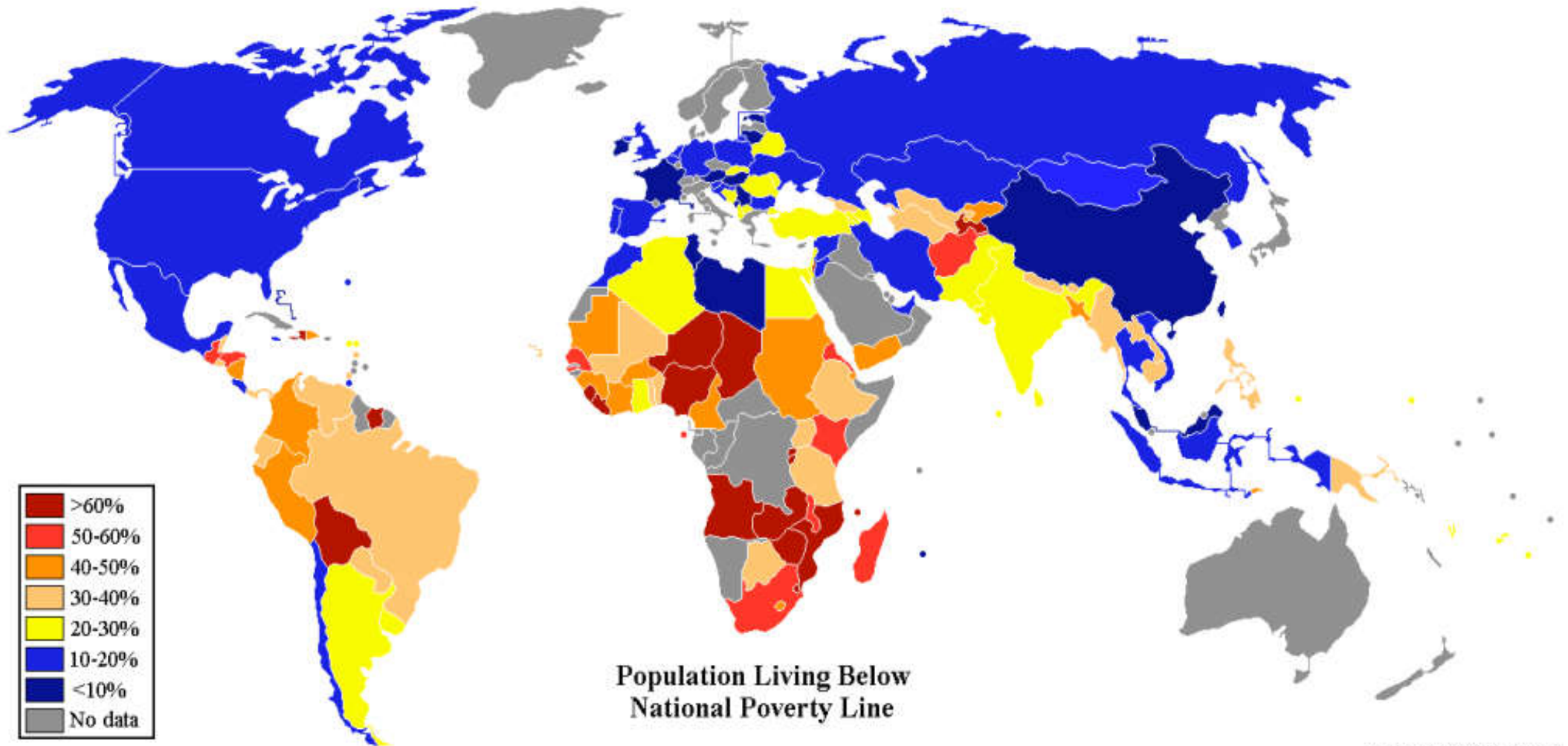
najbiedniejsze kraje świata

The world's poorest countries

World Bank
classification,
based on gross
national income
per capita

ludność żyjąca poniżej granicy ubóstwa w państwie

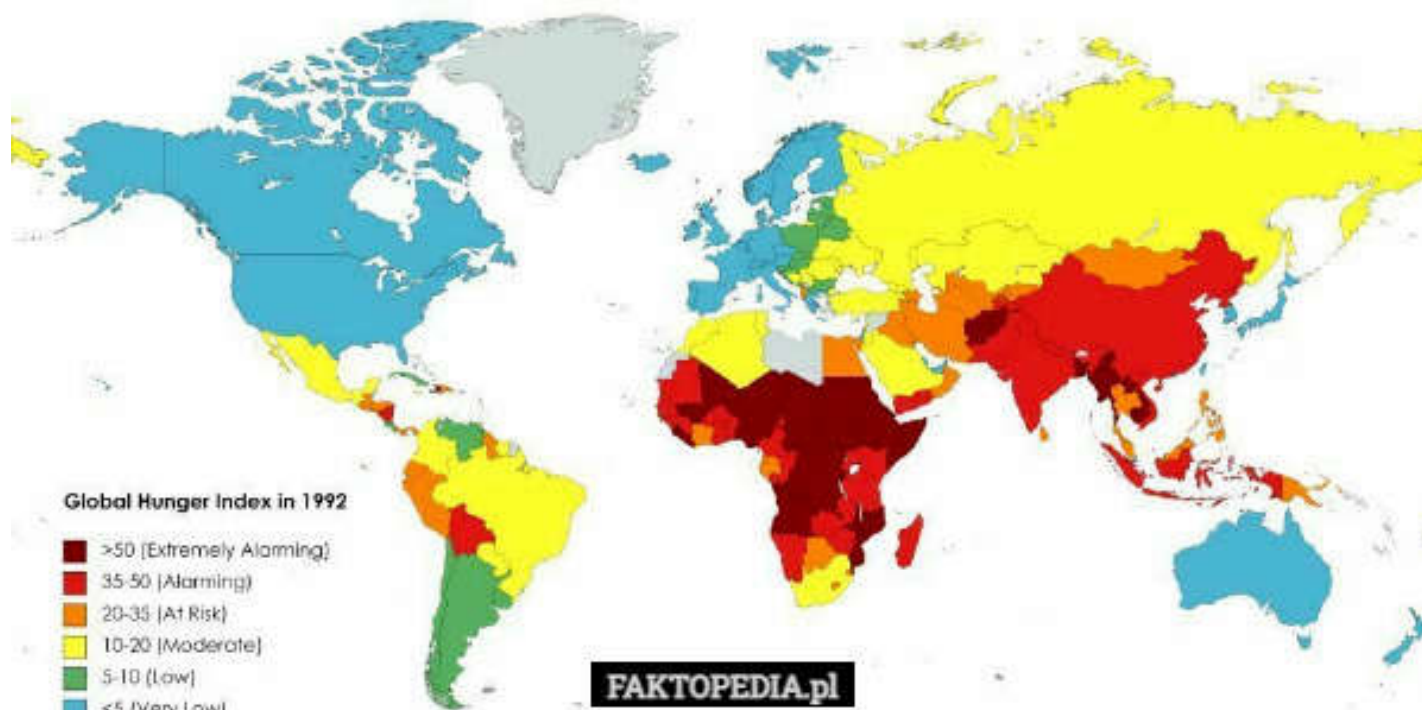

niedożywienie i głód

- ❑ ca 870 milionów ludzi na świecie cierpi głód
- ❑ 33% dzieci poniżej 5. roku życia cierpi z powodu niedożywienia.
- ❑ Na świecie żyje 826 milionów ludzi niedożywionych.

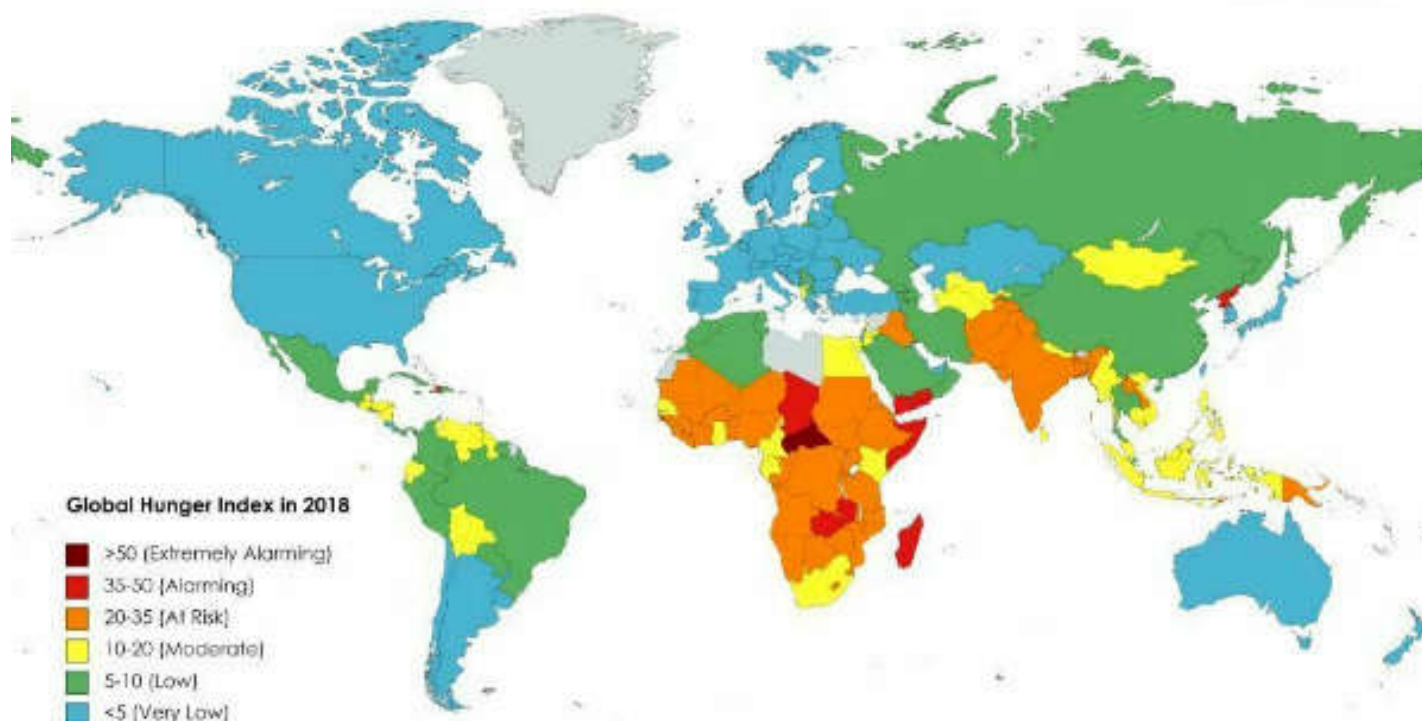

FAKTOPEDIA.pl

Światowy indeks głodu w 1992 i 2018 roku

Created with mapchart.net

Created with mapchart.net

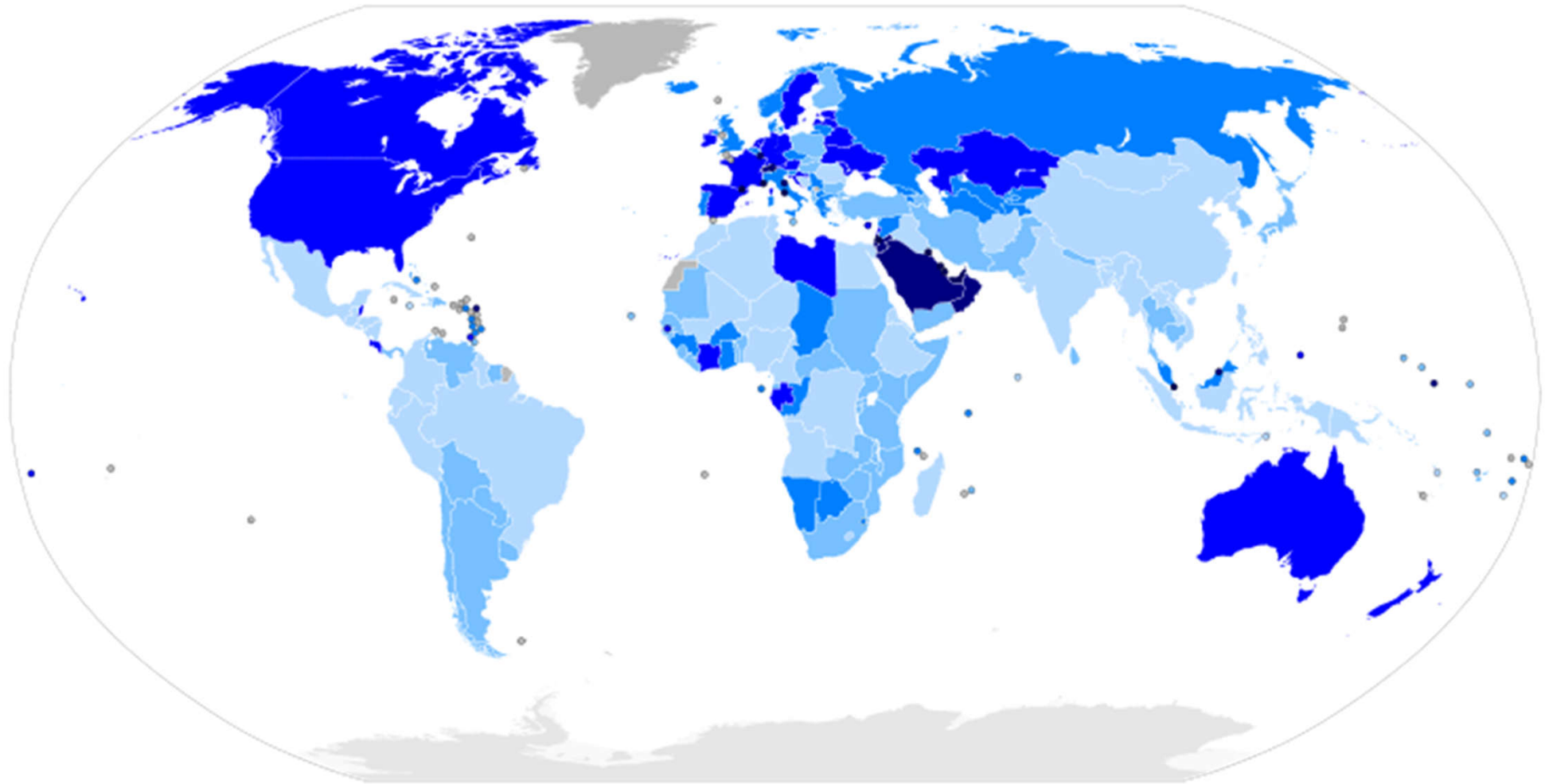
ruchy migracyjne

- ❑ Według statystyk ONZ i Międzynarodowej Organizacji na rzecz Migracji (IOM) obecnie na świecie żyje ok. 214 mln migrantów, czyli 3,1 proc. światowej populacji.
- ❑ Ocenia się, że od 20 do 30 mln to migranci nielegalni, 26 mln to przesiedleńcy wewnętrzni żyjący w 52 państwach, a ok. 16 mln stanowią uchodźcy.
- ❑ Aż 75 proc. wszystkich migrantów zamieszkuje 12 proc. państw.
- ❑ W roku 2008 przepływy pieniężne związane z migracją osiągnęły kwotę 444 mld USD, z czego 338 mld trafiło do krajów rozwijających się.
- ❑ Średnia roczna stopa wzrostu liczby migrantów szacowana jest obecnie na 2,9 proc.

ruchy migracyjne

- przyczyny migracji na świecie:
  - pragnienie poprawy bytu materialnego (migracje ekonomiczne)
  - wysiedlenia, ucieczka przed prześladowaniami (migracje polityczne)
  - konflikty zbrojne (uchodźcy i azylanci)
  - klęski żywiołowe (np. susze, powodzie)

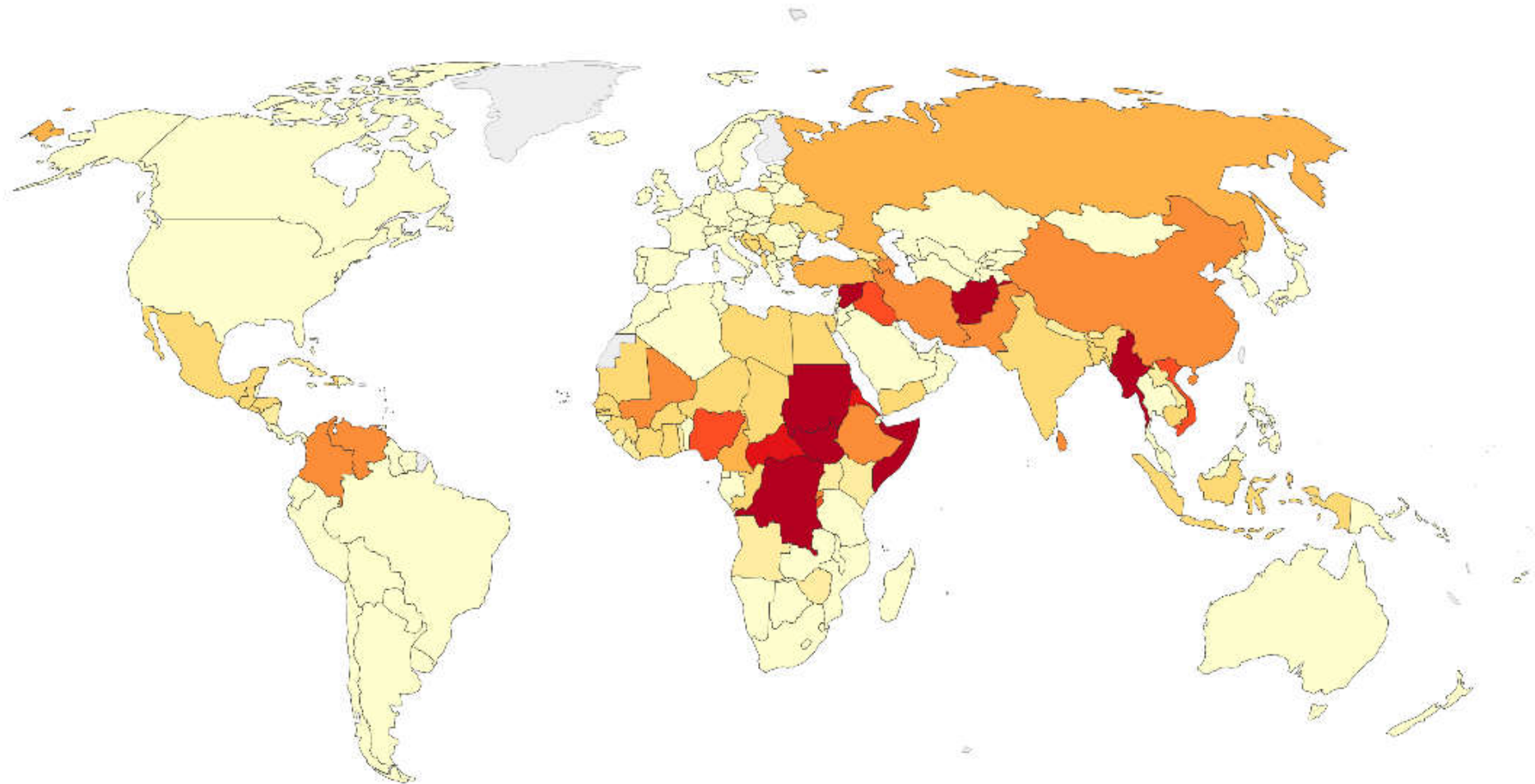
Państwa wg udziału imigrantów w ogóle populacji

ponad 50%	od 20% do 50%	od 10% do 20%	od 4% do 10%	od 1% do 4%	poniżej 1%	brak danych
-----------	---------------	---------------	--------------	-------------	------------	-------------

Liczba uchodźców według kraju lub terytorium pochodzenia

Źródło: OurWorldInData, UNHCR

<https://wszystkoconajwazniejsze.pl/wp-content/uploads/2022/01/fc87184a-2df0-4560-48d9-f7788a8eced3.png>

Jedna osoba
na pięć nie
ma na
świecie
dostępu do
nowoczesnej
opieki
medycznej

zagrożenia zdrowia

- choroby łatwo się rozprzestrzeniają (globalizacja)
- zdrowie narażone na zgubne skutki rozwoju cywilizacyjnego (zanieczyszczenia powietrza, gleby, wody: np. tworzywa sztuczne, nawozy sztuczne, kosmetyki)
- głód czy niedożywienie, brak higieny, słabo rozwinięta służba zdrowia w krajach rozwijających się
- nieracjonalne odżywianie się, stresujący tryb życia, brak ruchu w krajach wysoko rozwiniętych
- zaburzenia zdrowia psychicznego w krajach wysoko rozwiniętych
- szybkie zmiany powodują rozmaite fobie
- ruchy antyszczepionkowe

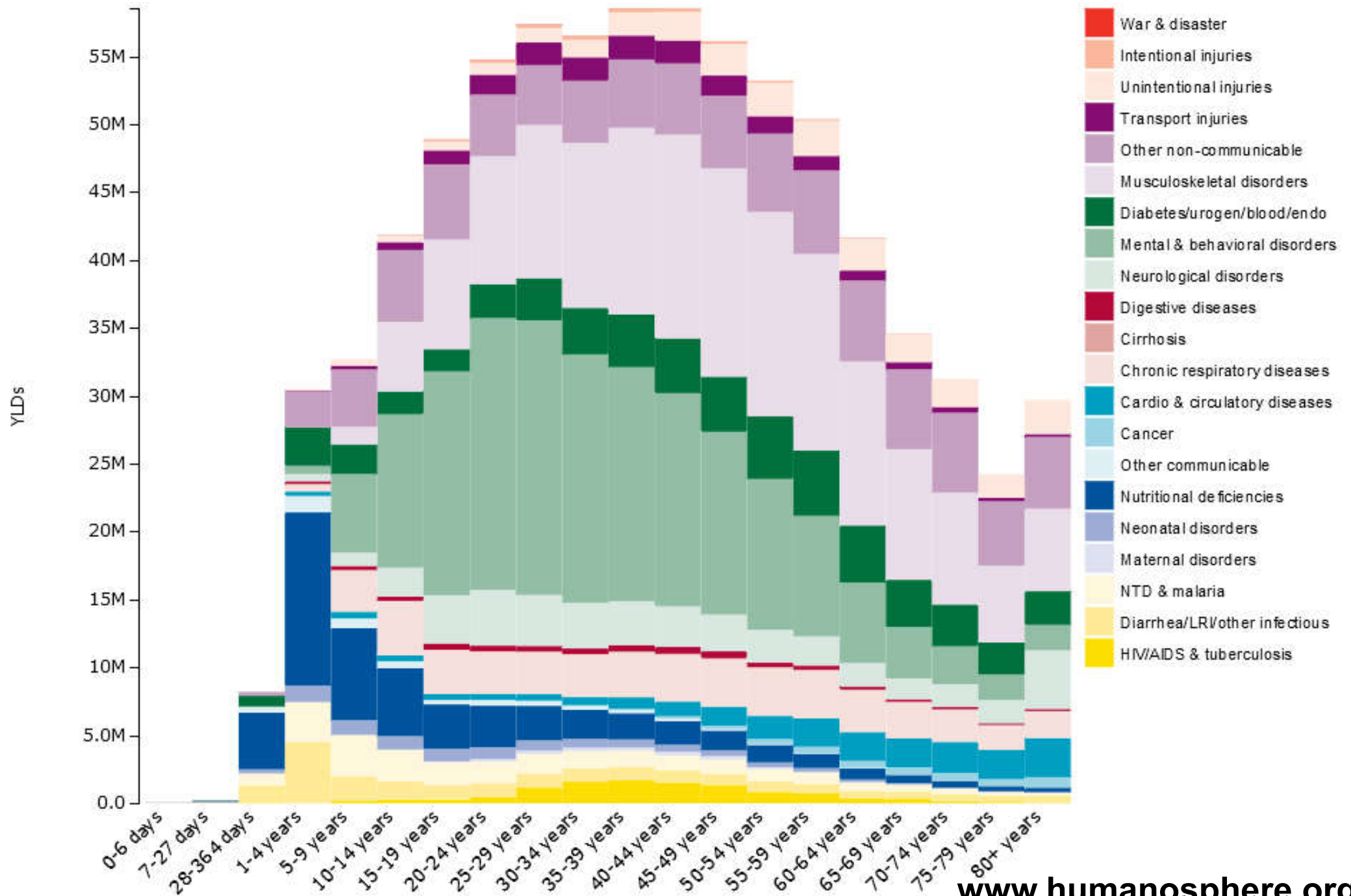

zagrożenia zdrowia i życia

– dane

- ❑ W 2013 r. na całym świecie prawie 300 tysięcy kobiet umarło z przyczyn związanych z ciążą i porodem.
- ❑ Choroby, którym można zapobiegać, takie jak biegunka i zapalenie płuc są głównymi przyczynami zgonów dzieci poniżej piątego roku życia.
- ❑ W 2012 r. ok. co czwarte dziecko poniżej piątego roku życia nie rozwijało się poprawnie: było za niskie na swój wiek.

zagrożenia zdrowia wg wieku

postęp naukowo-techniczny

- fizyka jądrowa i jej zastosowania
  - diagnostyka – promienie X, tomografia komputerowa; PET;
  - radioterapia, np. bomby kobaltowe;
  - sterylizacja sprzętu promieniami gamma;
  - napromieniowywanie żywności;
  - badanie wytrzymałości materiałów;
- wykorzystanie energii jądrowej (energetyka atomowa, wojskowość)
- fizyka półprzewodników (komputery)
- fizyka kwantowa (mikroskopy elektronowe)

postęp naukowo- techniczny

- rozwój biotechnologii
- genetycznie modyfikowane organizmy
- inżynieria genetyczna
- klonowanie zwierząt

postęp naukowo- techniczny

- rozwój technologii informacyjnych i komputerowych
  - możliwość gromadzenia olbrzymich ilości danych i ich przetwarzania
  - szybki dostęp do mnóstwa danych
  - monitorowanie zachowania ludzi w sposób niemal nieograniczony

SZOK PRZYSZŁOŚCI

- ❑ stan zagubienia i strach przed wszelkimi nowościami
- ❑ coraz więcej ludzi coraz częściej będzie stawać w obliczu coraz szybszych i coraz trudniejszych do przewidzenia zmian, wywierających coraz większy wpływ na ich życie; oznacza to narastającą niepewność jutra, jakiej dotychczas nie doświadczaliśmy
- ❑ pojęcie ukuł Alvin Toffler

dzisiejsze problemy przewidziane przez Tofflera

- atomizacja społeczeństwa
- rosnąca przepaść międzypokoleniowa
- konieczność ciągłego podnoszenia kwalifikacji zawodowych (co i tak może nic nie dać, jeśli naszą pracę uda się zautomatyzować)
- głośne spory o przemiany obyczajowe i światopoglądowe
- powszechne poczucie, że niczego już na tym świecie nie można być pewnym
- coraz częstsze problemy natury psychologicznej na tym tle

zagrożenia dla środowiska naturalnego

- zanieczyszczenie powietrza
- smog
- efekt cieplarniany
- dziura ozonowa
- kwaśne deszcze
- zanieczyszczenia wód
- degradacja gleby
- niekontrolowana wycinka lasów

bibliografia

- ❑ podręczniki i vademecum wyd.
Operon
- ❑ pl.wikipedia.org
- ❑ <http://odn.zce.szczecin.pl/ju/eduobyw/wos.htm>